

Hoe gaan de LOP's aan de slag rond anderstalige nieuwkomers?

Studiedag AgODi - 29/4/2016 in VAC Hasselt

Een verslag van de panelgesprekken o.l.v. Patrick Martens

Het **eerste panelgesprek** gaat over 'Samenwerken met andere beleidsdomeinen'. Patrick Martens stelt de deelnemers aan het panelgesprek voor:

Karen Weyn Fedasil

Lut Cloetens Agentschap Integratie en Inburgering

Heidi Frederix Provincie Limburg, Steunpunt Onderwijs

Patrick Martens gaat eerst met **Karen Weyn** van Fedasil in op aantallen qua instroom, de gevolgen van de spreiding en de timing.

Karen Weyn stelt dat [Fedasil](#) de ontwikkelingen van instroom asielzoekers niet heeft zien aankomen, ook al worden de cijfers permanent bijgehouden. Sinds de vorige crisis in 2007 waren er al extra opvangplaatsen gecreëerd. De piek van juni 2015 was niet voorzien maar is momenteel dalende. Ook het type mensen dat asiel aanvraagt wisselt en is onvoorspelbaar. Veel politieke beslissingen – op alle echelons - doen prognoses teniet. Momenteel zitten we in een afbouwscenario, maar de vraag blijft: voor hoelang? Enerzijds brengt de zomerperiode doorgaans een groei met zich mee, maar nu zijn de grenzen gesloten. Anderzijds zitten nog veel mensen vast aan de grenzen. Op voorhand inschatten van instroom is vooral een kwestie van management.

Fedasil doet aan crisisopvang. Op de vraag of Fedasil ook een soort checklist hanteert zoals AgODi, geeft **Karen Weyn** aan dat er al draaiboeken bestaan voor de bestaande collectieve centra. Maar de opstart van nieuwe collectieve centra was niet voorspeld. Daar wordt eerst vooral ingezet op de eerste noden. Nieuwe centra betekent nieuw personeel. Er moet dus snel gezorgd worden voor voldoende expertise. Een checklist voor nieuwe collectieve centra is voor een latere fase. AgODi was wel één van de eerste partners die contact nam.

Patrick Martens vraagt aan **Lut Cloetens** naar de rol van [het Agentschap Integratie en Inburgering](#). De asielzoekers komen pas na hun erkenning terecht bij het Agentschap Integratie en Inburgering. Het agentschap kreeg o.a. de opdracht om een infolijn te organiseren, alsook om cijfers en kaartjes te rapporteren? De vragen van scholen die binnenkomen via de infolijn gaan vooral over onthaal van ouders van anderstalige nieuwkomers en over tolken. Scholen vragen ook inhoudelijke informatie over asielbeleid, ouderbetrokkenheid...

De Provincie Limburg speelt nog altijd een belangrijke rol in de beleidsdomeinen welzijn en onderwijs door overleg daarrond te organiseren en aan te sturen. **Heidi Frederix** wordt gevraagd om de rol van het [Steunpunt Onderwijs Limburg](#) ten aanzien anderstalige nieuwkomers te duiden. De Provincie Limburg wil complementair zijn aan het bestaande aanbod. Eerst en vooral wil het Limburgse Steunpunt Onderwijs de bestaande OKAN-werking versterken o.a. via het aanbod van het [Educatief Centrum te Hasselt](#). Hier vindt men vooral aanbod voor basisonderwijs, iets minder voor secundair onderwijs. Uitgaven voor secundair onderwijs moeten nog volgen. Leerkrachten kunnen altijd bij hun pedagogische begeleidingsdienst terecht. Sinds 2007 worden deze begeleiders betrokken bij de provinciale OKAN-werking. Daarnaast wil men ook verbinding leggen via OKAN-overleg (voor bestaande en nieuwe OKAN-scholen). Door dit overleg kunnen we de verkennende ronde korter houden. Ook de ondersteuning van de CLB's en CGG's (bijvoorbeeld rond vaccinaties, traumabegeleiding) vinden we belangrijk. De link met welzijn werd geconcretiseerd in een studiedag

van het netwerk OKAN-CLB-CGG onder supervisie van [Solentra](#). Scholen kunnen daar terecht voor al hun vragen over OKAN, zelfs heel basale vragen.

Karen Weyn heeft tot voor kort altijd lokaal gewerkt (nvdr als adjunct directeur in het [Opvangcentrum voor asielzoekers Broechem](#)). Nu staat zij in voor de regionalisering (Vlaanderen en Wallonië) om de verschillende structuren tussen de regio's samen te brengen en om de verschillende mensen op het terrein met elkaar in contact te brengen (bijvoorbeeld voor uitwisseling).

Volgens **Lut Cloetens** wil het Agentschap Integratie en Inburgering ook inzetten op meer samenwerking, niet zozeer op meer vergaderen. Maar overleg blijft nodig, vooral als tweede lijn. Alle actoren in de sector zullen moeten leren omgaan met de stijgende diversiteit. Opvangcentra zijn altijd tijdelijk. We moeten afwachten wat de spreiding teweegbrengt. Mensen kunnen beroep doen op het Agentschap voor inburgering; ze worden toegeleid en doorverwezen naar waar dat nodig is.

Op de vraag aan **Heidi Frederix** of het de taak is van de provincie om steden en gemeenten samen te brengen, stelt zij dat het een hele uitdaging is om alle stakeholders samen te brengen en lokale besturen te ondersteunen bij OKAN. Want inzake lokale besturen en het thema OKAN zien zij zeer diverse situaties. In bepaalde gemeenten komt hierbij vooral het OCMW in beeld.

Het **tweede panelgesprek** gaat over 'Aan de slag buiten LOP-gebied'. Patrick Martens stelt de deelnemers aan het panelgesprek voor:

Arif Akgönül LOP-deskundige

Fred Kemps Coördinerend directeur Scholengemeenschap Lommelse Katholieke Basisscholen

Jan Dalemans Burgemeester Hechtel-Eksel

2

Patrick Martens merkt op dat het in dit panelgesprek niet alleen gaat over buiten-LOP-gebieden. Eerst vraagt hij aan **Jan Dalemans** om uit te leggen hoe het komt dat Hechtel-Eksel zich zo verbindend opgesteld heeft naar aanleiding van de komst van asielzoekers in de oude legerbouwen. Jan Dalemans merkt op dat dit niet altijd zo geweest is. In het begin was de gemeente zeer boos op Fedasil omdat het aantal asielzoekers dat men wilde plaatsen (780!) te groot was in verhouding tot het aantal inwoners. Ook de locatie was niet goed. Na de beslissing dat er minder asielzoekers zouden komen en een andere locatie is de houding van de inwoners veranderd van 'we zijn ertegen' naar 'hoe kunnen we helpen?'. Uiteraard waren er veel vragen. **Jan Dalemans** is blijkbaar de eerste burgemeester die Fedasil niet buiten gekeken heeft.

Arif Akgönül bood als LOP-deskundige veel hulp bij het opvangen van de gevolgen voor onderwijs in Hechtel-Eksel. Hij heeft vanaf het begin een open communicatie aangegaan met alle basisscholen en dat is heel goed verlopen. Aan **Arif Akgönül** wordt gevraagd hoe hij is omgegaan met de vele vragen van scholen en hoe hij als LOP-deskundige snel toegang kreeg tot scholen die hem toen nog niet kenden. De bereidheid om in te spelen op vragen en om maatwerk te leveren was nodig. Als LOP-deskundige kom je ook 'beslagen' op het terrein. Arif was zelf onder de indruk van de bereidheid van scholen. Deze kwam tot stand door de open communicatie, het maken van goede keuze, een breed draagvlak en kort op de bal spelen. De ervaringen met de komst van asielzoekers in recreatieve zones zoals in [het noodopvangcentrum Parelstrand te Lommel](#) waren positief omdat de aantallen uiteindelijk lager waren dan wat het is geworden. Hij kon er ook terugvallen op de ervaringen die hij in andere opvangcentra had opgebouwd. Aanvankelijk was men terughoudend want het zou een tijdelijk centrum worden en het onderwijsveld vroeg zich af of al die inspanningen wel zinvol waren. Ook het naderen van de administratieve teldatum van 1 februari maakte een en ander moeilijker.

Op de vraag hoe het de scholen uiteindelijk is gelukt om de klik te maken, antwoordt **Fred Kemps** dat onderwijs zich vanaf het begin soepel heeft opgesteld. En dit ondanks de negatieve sfeer op de inwonersvergadering. Fricties tussen de netten werden voorkomen. Op de eerste vergadering met

onderwijs was al duidelijk dat er in alle netten voldoende bereidheid was om de voor- en nadelen te verdelen.

Jan Dalemans stelt vast dat de komst van asielzoekers de scholen 'over de netten heen' dichter bij elkaar gebracht heeft, omdat men moest communiceren. Dit krijgt volgens hem zeker een positief vervolg. **Fred Kemps** heeft dezelfde ervaring in Lommel, waar de drie scholen van drie netten in de omgeving van Parelstrand de handen in elkaar geslagen hebben.

Ook **Arif Akgönul** bevestigt dat er mooie engagementen ontstaan zijn over de netten heen, o.a. expertisedeling over OKAN, het delen van leermiddelen, het samen aanwerven van personeel,... Op de vraag of er een verschil is in aanpak voor het basisonderwijs en het secundair onderwijs, is het antwoord bevestigend. Beide niveaus brengen andere uitdagingen met zich mee. Voor het basisonderwijs is het zoeken naar oplossingen in de buurtscholen de uitdaging. Voor het secundair onderwijs ben je afhankelijk van het aanbod en of er wel of geen OKAN-uren ingericht worden. Het overleg daarrond was niet gemakkelijk maar heeft geloond. Enerzijds werd er ingezet op toeleiding naar het bestaande aanbod. Anderzijds kon ook extra aanbod gecreëerd worden zonder de bestaande OKAN-scholen te schofferen. Binnen dit overleg moest ook nog eens rekening gehouden worden met de eisen van het opvangcentrum. Dit alles is gelukt doordat er open communicatie was, zonder verborgen agenda's.

Jan Dalemans beaamt het grote verschil tussen opvang van AN in basisonderwijs en secundair onderwijs. In het secundair onderwijs vraagt dat meer organisatie. Zo waardeert hij enorm het engagement van de Don Boscoschool in Hechtel-Eksel om veel vrijwilligers, vaak gepensioneerde leerkrachten, in te zetten om de reguliere leerkrachten te ontlasten.

Arif Akgönul geeft ook nog mee dat hij ook sterk heeft ingezet op het bieden van geruststelling. Zowel voor scholen als voor hem was er veel 'giswerk', want je weet vooraf niet wie komt en met welk profiel. Om de scholen toch een zeker 'comfort' te bieden moest hij tegelijk scholen 'in beweging krijgen' voor een programmatie-aanvraag OKAN. Ondanks de vele onzekerheden voor scholen is die geruststelling er gekomen. De goede samenwerking met de lerarenopleiding van [UCLL](#) zorgde eveneens voor geruststelling.

Fred Kemps legt uit dat de inschrijvingen voor de Lommelse Basisscholen plaatsvonden in het opvangcentrum zelf en dat de dagelijkse informatie over aantallen e.d. ook vlot verliep. Hij vindt het een groot nadeel dat cijfers en informatie vanuit het ministerie van onderwijs altijd achterop lopen. Dat gaf problemen met het leerlingenvervoer. Hij adviseert minister Crevits om hier aandacht voor te hebben. De problemen zijn uiteindelijk ter plaatse opgelost geraakt... dankzij de krant.

Ter afronding zet **Jan Dalemans** nog eens de inzet van de LOP-deskundigen in de verf. Maar ook dat het echte werk pas begint eenmaal de kinderen op school zitten. Hiervoor bestaat geen handboek met pasklare oplossingen. Hij heeft ook veel waardering voor de samenwerking die ontstaan is tussen de studenten van UCLL en de kinderen op school. Hij pleit ervoor dat er ook de ouders van anderstalige nieuwkomers zo snel mogelijk Nederlands leren. Tot nu toe is de deelname aan de Nederlandse taallessen via het volwassenonderwijs bedroevend laag.

Het **derde panelgesprek** zoomt in op **(lopend) wetenschappelijk onderzoek** en op **beleidssignalen vanuit de LOP's**. Patrick Martens stelt de deelnemers aan het panelgesprek voor:

Reinhilde Pulinx Onderzoeker van Steunpunt Diversiteit en Leren – UGent
Eric Boels Voorzitter LOP Antwerpen SO)

Reinhilde Pulinx is betrokken bij het [onderzoek](#) naar de praktijk van onthaalonderwijs in basis- en secundair onderwijs, in opdracht van het ministerie van Onderwijs. Dat onderzoek is gestart in 2014, dus voor de asielcrisis, en loopt tot augustus 2016. Omdat het onderzoek nog lopende is, moeten we

nog even geduld oefenen voor een zicht op de resultaten. In de afgelopen periode zijn er veel contacten geweest met scholen om te bevragen hoe zij OKAN organiseren.

Wordt de verhoogde instroom van anderstalige nieuwkomers en de toegenomen druk op scholen meegenomen in dit onderzoek?

Dat is geen aparte onderzoeksvraag. Ervaringen van scholen en leerkrachten die daarmee geconfronteerd worden zullen wel meegenomen worden in het onderzoek. De onderzoeksvraag is tweeledig. Enerzijds wil men zicht krijgen op de concrete praktijken van OKAN (inzet van middelen, organisatie, actoren, ...). Anderzijds wil men de impact van OKAN op de schoolloopbanen van deze leerlingen analyseren. Het onderzoek loopt in 10 OKAN-scholen via gesprekken met leerkrachten, vervolgcoaches en coördinatoren. Op die manier verzamelt men dat van verschillende OKAN-actoren. Het Departement Onderwijs wil komen tot een nieuwe databank waarin alle nieuwkomers en hun schoolloopbanen in kaart gebracht worden. De resultaten van het onderzoek worden gebundeld in een rapport.

Is het recht op onderwijs voor AN waargemaakt volgens de onderzoekers?

Ook dit is geen onderzoeksvraag omdat het geen signaal was om te onderzoeken. Of OKAN goed georganiseerd wordt is een andere onderzoeksvraag. In dit onderzoek gaat men na of kinderen in OKAN een goede kans hebben om hun schoolloopbaan verder te zetten (als norm voor kwaliteit).

De trek naar de steden en onderbroken schoolloopbanen: wat ziet men daarvan in het onderzoek? De grote toestroom in de steden wordt nog verwacht. Bepaalde onderzochte scholen kregen nu wel al een grotere toestroom, bijvoorbeeld Sint-Niklaas.

Op een antwoord of Vlaanderen het goed doet voor OKAN-leerlingen is het nog even wachten. Op basis van de bestaande cijfers zien we wel problemen met de doorstroming van OKAN-leerlingen naar het reguliere onderwijs. OKAN is momenteel een eiland binnen onderwijs, zowel wat betreft beleid, het onderwijs en de praktijk op school. OKAN moet meer geïntegreerd worden in het gewone onderwijs. We moeten meer bruggen bouwen tussen taal en organisatie en sociale integratie.

4

Eric Boels getuigt dat er in Antwerpen al langer te maken heeft met crisisopvang en onthaalonderwijs. De hele wereld is er aanwezig. Hij ziet twee grote problemen. Eerst en vooral de golven van soorten instromers die nu ook Vlaanderen bereiken. Daarnaast verwijst hij naar de hoge cijfers van schooluitval bij OKAN-leerlingen. Gemiddeld verlaten OKAN-leerlingen na 3 jaar het onderwijs – veelal zonder kwalificatie of diploma.

Antwerpen maakt nu werk van een integraal beleid. Dit betekent meer inzetten op trajectbegeleiding, door Agentschap Integratie en Inburgering en Onderwijs, als antwoord op de versnippering die er tot nu toe was. 'Koterijen' in onderwijs zijn op zich OK, maar wat als men niet meer in een of ander hokje past? Het enig antwoord tot nu toe is nog teveel 'zittenblijven'. Als gevolg worden veel te veel schoolloopbanen ondermijnd, met veel schooluitval tot gevolg. Onderwijs moet bijgevolg 'integreren'.

Via deze nieuwe aanpak kiest de nieuwkomer zélf zijn (enige) trajectbegeleider voor zijn hele parcours in Vlaanderen: uit onderwijs, inburgering en integratie, VDAB, welzijn,...

Deze aanpak is een voorbeeld van [co-creatie](#). We zullen hier naartoe moeten evolueren, want de gangbare praktijk om heel veel verschillende begeleiders los te laten op OKAN-ners, werkt niet. En één trajectbegeleider voor 150 leerlingen werkt evenmin.

Reinhilde Pulinx geeft aan dat er momenteel in heel Vlaanderen een project loopt met [proeftuinen trajectbegeleiding 16-18-jarige nieuwkomers uit derde landen](#). Binnen deze wordt een aanpak op maat uitgetest. Bedoeling is om de centrale begeleiding voor 16-18-jarige nieuwkomers te optimaliseren. Dit project loopt af einde 2016.
